

2. hvilke fag der skal gives undervisning i, og hvor mange timer der er til rådighed for hvert fag,
3. hvor mange lokaler der er til rådighed (klasselokaler og særlokaler),
4. hvor mange elever hver klasse normalt har.

Enkelte skoleafdelinger, således eksamensmellemskolen og gymnasieskolen, opererer med en såkaldt *normaltimeplan*. I praksis kommer dette til at betyde, at der ved skolerne kun træffes få og uvæsentlige afvigelser fra normaltimeplanen, idet større afvigelser fra denne plan henføres under forsøgsundervisning. Da folkeskolen, bortset fra dens eksamensafdeling, som følger den gængse normaltimeplan, med hensyn til klassetal og ugentlige timetal fremviser en række forskellige skoletyper — fra enklasede skoler til 7- og 8-klasede skoler — og da disse typer yderligere kan have et ugentligt timetal, som varierer fra sted til sted, vil det være umuligt at fastsætte faste normer for fagkreds og timetal. En normaltimeplan kan i høj grad være *vejledende* for lærere og lokale skolemyndigheder; men den forudsætter så stor ensartethed og stabilitet i skolens opbygning, at der ikke engang kan opereres med en art normaltimeplan for købstadskolen, der dog udviser langt større ensartethed end landbyskolen.

Det må antages at være en almindelig erfaring, at en skoleafdeling først rigtig får livs- og udviklingsmuligheder, når den har et klart og rent løb frem mod en fast målsætning.

For et skolesystem, som har skoleafdelinger, der på et fælles grundlag, f. eks. en 6- eller 7-årig hovedskole, har flere parallelt løbende afdelinger, opstår spørgsmålet om *overgangsmuligheder* fra en afdeling til en anden. Er skolesystemet organisk opbygget og med en fast og klar målsætning, vil overgangsmulighederne mellem parallelt løbende klasser indskrænkes overordentlig meget, kun til de undtagelser, som der altid må være plads for blandt jævnaldrende. En af årsagerne — dog ikke en af de væsentligste — til den eksamensfri mellemskoles nuværende situation findes således i den hidtil praktiserede overgang fra fm til em, der dog i folks be-

vidsthed stod som en for barnet *opadgående* bevægelse i modsætning til overgangen fra em til fm, der var en for barnet *nedadgående* bevægelse uden mål og mening.

Fag- og timeplan for en skoleafdeling må alene fastsættes ud fra skoleafdelingens hovedopgave, der må blive den generalnævner, hvori alt arbejde må „gå op“.

Fælles for de tre under spørgsmål 23 h, 1., 2. og 3., opstillede eksempler er spørgsmålet om elevernes muligheder for overgang fra en hovedskoles 7. eller 8. klasse til en klasse med jævnaldrende kammerater i en realafdeling; disse muligheder tænkes belyst ved timeplaner.

Ud fra de i det foregående fremsatte betragtninger må jeg være af den opfattelse, at dette spørgsmål slet ikke skal betragtes ud fra foreliggende timeplaner, idet eventuelle til dette formål konstruerede planer kun kan udtrykke en fagrække med dertil hørende ugentlige timetal; at der ganske må ses bort fra måske afgørende faktorer af rent lokal art (lærerne, lokaler m. v.), er ikke det værste; den alvorligste indvending er, at sådanne timeplaner ikke kan give noget klart og reelt billede af de betydelige, ja, uovervindelige vanskeligheder, som uvægerligt vil opstå for såvel elever som lærere. Skal overgangsmulighederne fremmes, er der kun én vej at gå: at lade de forskellige afdelingers undervisningsplaner nærme sig hinanden så meget med hensyn til fagkreds, fagenes timetal og det rent faglige stof, at afdelingerne angribes i deres grundlæggende ideer og synspunkter og mister deres karakteristiske træk. Skolen taber ganske simpelt sit ansigt.

For enkelte velbegavede og lærelystne elever, som uden for klassen modtager den nødvendige forberedende undervisning, vil der altid være mulighed for optagelse i eller overgang til en realafdeling.

Eks. 1. „for 7. og 8. hovedskoleklasse ved en skole (hvad enten det er en landsby-skole eller en købstadskole), hvor hovedskolen er udelt de første 6 år og linjedelt i 7. og 8. skoleår, således at en linje peger mod en 2-årig realafdeling (3.-4. real-klasse)“.

Samtlige elever undervises sammen i